

TÄRKEINTÄ EI OLE, MISTÄ OLET TULOSSA,
VAAN MINNE OLET MENOSSA

Aikuisopiskelijoiden kokemuksia ohjatusta harjoitte-
lusta

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Hoitotyön koulutusohjelma
Sairaanhoitaja AMK
Opinnäytetyö
Syksy 2007
Alhonen Tiina
Hiukkamäki Elina
Lehto-Nieminen Kirsi
Vilkman Anne-Mari

Lahden ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma

ALHONEN TIINA, HIUKKAMÄKI ELINA, LEHTO-NIEMINEN KIRSI &
VILKMAN ANNE-MARI: Tärkeintä ei ole mistä olet tulossa vaan, minne olet
menossa; Aikuisopiskelijoiden kokemuksia ohjatusta harjoittelusta

Hoitotyön opinnäytetyö, 32 sivua, 3 liitesivua
Ohjaaja: Helena Sillanpää

Syksy 2007

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata aikuisopiskelijoiden, joilla on sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, kokemuksia saamastaan ohjauksesta ohjatussa harjoittelussa sairaanhoitajakoulutuksen aikana ja sen merkityksestä heidän ammatilliseen kasvuun. Tavoitteena oli, että opinnäytetyön pohjalta voidaan kehittää aikuisopiskelijoiden ohjattua harjoittelua.

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat aikuiset sairaanhoitajaopiskelijat Lahden ammattikorkeakoulusta. Haastateltavien valinnan perusteena oli se, että heillä oli aikaisempi sosiaali- ja terveysalan perustutkinto. Valinnan perusteena oli myös, että heille oli kertynyt kokemuksia ohjatusta harjoittelusta. Tutkimus suoritettiin laadullista tutkimusmenetelmää käyttäen. Aineisto kerättiin teema-haastatteluilla ja se analysoitiin sisällön analyysillä. Sisällön analyysillä aineisto pelkistettiin ja ryhmiteltiin, jolloin saatiin yhdistävä käsite tutkimusaineistolle.

Opinnäytetyön tulosten perusteella voidaan todeta, että aikuisopiskelijat kokivat usein ohjatussa harjoittelussa olevansa enemmän työntekijän roolissa kuin opiskelijana. Aikuisopiskelijat kokivat, että ohjauksella oli merkittävä vaikutus heidän ammatilliseen kasvuunsa kohti sairaanhoitajuutta.

Opinnäytetyön tuloksia apuna käyttäen voidaan kehittää aikuisopiskelijoiden ohjattua harjoittelua tukemaan aikuisopiskelijan ammatillista kasvu kohti sairaanhoitajuutta.

Avainsanat: aikuisopiskelija, opiskelijan ohjaus, ohjattu harjoittelu, ammatillinen kasvu.

Lahti University of Applied Sciences
Faculty of healthcare

ALHONEN TIINA, HIUKKAMÄKI ELINA, LEHTO-NIEMINEN KIRSI &
VILKMAN ANNE-MARI: It's not most important where you are coming from,
but where you are going to, matters; Experiences of adultstudents in supervised
practical learning

Bachelor's Thesis of healthcare, 32 pages, 3 appendices
Supervisor: Helena Sillanpää

Autumn 2007

ABSTRACT

The purpose of the bachelor's thesis was to describe experiences of adultstudents with degree on social-and healthcare in the supervision they got in practical learning during nursing school and its` meaning to their professional growth. The aim was to develop practical learning based on the bachelor's thesis.

The target of the research was adultnursingstudents from Lahti University of Applied Sciences. Selection of interviewees was based on the fact that they had a former social- and healthcare degree and they also had to have former experiences in supervised practical learning. Research was made by using qualitative method. Research material was collected by theme interviews and it was analysed with analysis of contents. The research material was simplified and categorized, so unifying concept could be found.

By grounds of the results of the bachelor's thesis can be said that adultstudents often experienced in supervised practical learning that they were more like workers than students. Adultstudents experienced also that supervising had remarkable impact on their professional growth towards nursing.

By using the help of the results of the bachelor's thesis could be possible to develop adultstudent's supervised practical learning to support adultstudents' professional growth towards nursing.

Keywords: adultstudent, supervising, supervised practical learning, professional growth.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIMUKSEN TAUSTAA	2
3	TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	5
3.1	Aikuisopiskelija	5
3.2	Opiskelijan ohjaus	5
3.3	Ohjattu harjoittelu	8
3.4	Ammatillinen kasvu	9
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	10
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	11
5.1	Kohderyhmä	11
5.2	Aineiston hankinta	12
5.3	Aineiston analyysi	13
6	TULOKSET	15
6.1	Haastateltavien kokemus aikaisemman sosiaali- ja terveydenalan perustutkinnon vaikutuksesta ohjatun harjoittelun ohjaukseen	15
6.2	Ohjatun harjoittelun merkitys sairaanhoitajan ammatilliseen kasvuun aikuisopiskelijalla	18
6.3	Aikuisopiskelijoiden ohjatun harjoittelun ohjauksen kehittäminen	20
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	22
8	POHDINTA	26

8.1	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	26
8.2	Tutkimustulosten merkitys	27
8.3	Jatkotutkimusehdotukset	28

LÄHTEET	29
---------	----

LIITTEET

Liite1: Tutkimuslupa

Liite2: Teemahaastattelun runko

Liite3: Aineiston analyysi

1 JOHDANTO

Aikuiskoulutusta on viime vuosina järjestetty yhä enemmän. Elämä on jatkuvaa muutosta ja uuden oppiminen on tärkeää. Tarve kehittää omaa tietotaitoaan työelämän vaatimusten kasvaessa lisää osaltaan myös aikuisopiskelijoiden määrää.

Aikuisoppiminen on parhaimmillaan suunniteltua ja aikuisten elämän kokemusta hyödyntävää oppimista. Aikuinen opiskelija tietää, mitä opiskelultaan haluaa ja toimii myös itsenäisesti sekä oma-aloitteisesti. Aikuinen ryhtyy kehittämään itseään uudistaakseen ja ajanmukaistaakseen ammattitaitonsa. Yhä useammin aikuiskoulutukseen hakeudutaankin täyttämään aikaisemmin muodostuneita tiedonaukoja. Opintojen jatkaminen on tilaisuus kohdata haasteita ja arvioida uudelleen omaa tietämystään, omia arvojaan ja uskomuksiaan. Tämä kaikki antaa aikuiskoulutukselle sen mielekkyyden. (Mezirow 1998, 226 – 227.)

Ammattikorkeakoulussa toteutetaan sairaanhoitajan tutkintoon johtavaa koulutusta aikuiskoulutuksena. Koulutuksen laajuus on 210 opintopistettä, joka sisältää ohjattua harjoittelua 75 opintopistettä. Koulutuksen tehtävänä on tukea aikuisopiskelijan ammatillista kasvua ja kehittymistä. Aikuisopiskelijoilla on sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lisäksi heillä on työkokemusta sosiaali- tai terveysalalta. Useimmat suorittavat koulutuksen pääsääntöisesti ilta- ja monimuoto-opintoina työnsä ohessa.

Sairaanhoitajan koulutukseen kuuluvan ohjatun harjoittelun aikana aikuisopiskelija voi toteuttaa aidossa hoitotyön ympäristössä teoriajaksoilla opittuja tietojaan. Ohjaus liittyy ohjattuun harjoitteluun ja toteutuu harjoitteluyksikössä ohjaajaksi nimetyin sairaanhoitajan toimesta. Sairaanhoitajalta saamansa ohjauksen avulla aikuisopiskelija vahvistaa käsitystään itsestään hoitajana ja kehittyy kohti sairaanhoitajuutta.

Aikuisopiskelijoina olemme ohjatussa harjoitteluissamme kohdanneet hyvin erilaisia ohjauksikäytäntöjä. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvailla aikuisopiskelijoiden kokemuksia ohjatun harjoittelun ohjauksesta ja sen merkityksestä hei-

dän ammatillisessa kasvussa. Opinnäytetyön pohjalta voidaan kehittää aikuisopiskelijoiden ohjattua harjoittelua.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTAA

Terveysalan koulutuksessa on terveydenhuollon työelämä ollut aina vahvasti mukana. Oppiminen aidoissa työelämän tilanteissa on olennainen osa terveysalan koulutusta, jonka vuoksi koulutuksen kehittäminen edellyttää myös käytännön työelämän edustajien halua osallistua koulutuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Ohjattu harjoittelu on edellytys uusien taitojen oppimiselle. Sairaanhoidajan työ sisältää opiskelijoiden opetusta ja ohjausta. Ohjatussa harjoittelussa sairaanhoitaja perehdyttää sairaanhoitajaopiskelijan erityisesti ammattiopintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen käytännössä. Koulutuksen tulisi ennakoida muutoksia, toimia edelläkävijänä ja antaa kehitysimpulsseja työelämälle. (Perälä & Ponkala, 1999,21,24.)

Sairaanhoidajan ammatissa vaaditaan kykyä toimia monimutkaisissa, nopeasti muuttuvissa tilanteissa sekä vaihtelevissa toimintaympäristöissä. Ammattitaidon oppimiseen tarvitaan silta (harjoittelu) teoreettisten opintojen ja ammatissa toimimisen välillä. Harjoittelussa opiskelija perehtyy ammatin keskeisiin työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä. (Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon 2001.) Opiskelijan oppimisen edellytys on sosiaalisesti hyväksyttävä ja turvallinen ilmapiiri, joka vahvistaa opiskelijan itsetuntoa, itseohjautuvuutta ja motivaatiota. Jotta oppimista tapahtuisi, on tärkeää että harjoittelun ohjaajan ja opiskelijan välillä on toimiva ohjaussuhde ja se on myös opiskelijan ammatillisen kasvun avain. (Tanskanen 2005, 24.)

Sairaanhoitajaopiskelijan ohjattu harjoittelu mahdollistaa aktiivisen ja monipuolisen tiedon arvioinnin ja jäsentämisen. Harjoittelussa sairaanhoitajaopiskelija rakentaa omaa ammattikuvaansa ja omaksuu ammatillisen tavan toimia ja opettelee toimimaan työelämän vaatimusten mukaisesti. (Karttunen 1999, 181 – 184.) Sosiaali- ja terveysministeriön (2003) suositusten mukaan harjoittelujakson alkaessa on tärkeää perehdyttää opiskelijat harjoittelupaikkana toimivan työyksikön käy-

täntöihin ja työyhteisöön. Harjoittelun lopussa opiskelijoilla tulisi olla mahdollisuus yhdessä opettajan ja ohjaajan kanssa keskustella harjoittelun onnistumisesta ja antaa palautetta toimintayksiköstä oppimisympäristönä.

Ohjauksellisessa vuorovaikutuksessa on tarkoituksena, että opiskelija tunnistaa omat oppimis- ja kehittämistarpeensa ja sitä kautta etsii ja löytää parempia välineitä saavuttaaksensa tavoitteensa. Ohjauksen perustana on opiskelijan oma aktiivisuus; häntä pidetään oman elämänsä ja oppimisensa asiantuntijana. (Lakio & Lehtinen 1994, 49.) Majuri, Sipura & Sorsa (2001) opinnäytetyössä tutkittiin hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia ohjatun harjoittelun ohjauksesta (N=100). Heidän opinnäytetyössään ohjaajan persoonalliset ominaisuudet vaikuttivat opiskelijan ohjaukseen sekä edistävästi että heikentävästi. Kirsi Tanskasen (2005) pro gradussa sairaanhoitajaopiskelijoille suunnatussa kyselytutkimuksessa ohjatun harjoittelun laadusta ilmeni, että aikaisemman ammatillisen tutkinnon suorittaneiden sairaanhoitajaopiskelijoiden mielestä ohjaajien motivoituneisuus ja sitoutuneisuus harjoittelun ohjaukseen toteutui huonommin, kuin niiden mielestä, joilla ei ollut muuta aikaisempaa ammatillista koulutusta. Lisäksi Tanskasen pro gradussa sairaanhoitajaopiskelijat, joilla oli työkokemusta sosiaali- ja terveysalalta kokivat, että ohjaajat olivat perehtyneet harjoittelujakson tavoitteisiin merkittävästi huonommin kuin opiskelijat, joilla ei ollut aikaisempaa työkokemusta.

Achrèn (1999) pro gradu-tutkielmassaan tutki yhdeksän sairaanhoidon opiskelijan käsityksiä hoitotyön oppimisesta eri oppimisympäristöissä sairaanhoitajan ohjauksessa. Achrèn totesi, että sairaanhoitaja on käytännön harjoittelun tärkein ohjaaja, mutta ohjausta antavat myös opettaja, muu henkilökunta ja opiskelutoverit. Oppimista tukeva ohjaaja on vaativa, mutta luottaa opiskelijaan ja tämän oppimiseen. Ympäristössä, joka ei tue opiskelijan oppimista, ohjaaja vaatii opiskelijaa jäljittelemään toimintaansa, odottaa tämän suoriutuvan tehtävistä ilman ohjausta tai välttelee ohjaustilanteita.

Jokela (1995) tutki pro gradussaan hoitotyön käytännön harjoittelua silloin, kun opiskelija kokee sen hyvänä. Tutkimuksessaan hän totesi, että hyvän ohjatun harjoittelun lähtökohtana on opiskelijan kiinnostus, aktiivisuus sekä mahdollisuus osallistua oman harjoittelunsa suunnitteluun. Ohjaajan tärkeys oppimistilanteissa

sekä harjoittelupaikkojen opiskelijaystävällisyys korostuivat tutkimuksessa. Jokelan tutkimukseen osallistuneet yhdeksän sairaanhoitajaopiskelijan mielestä opettajan tuli toimia oppilaitoksen ja ohjatun harjoitteluyksikön välisenä yhteyshenkilönä. Ohjatun harjoittelun onnistuminen edellytti opiskelijan, ohjaajan ja opettajan onnistunutta vuorovaikutussuhdetta, jossa kaikki olivat vastuullisia.

Hinkkanen (2002) totesi pro gradu-tutkielmassaan hoitotyön opettajan ja käytännön ohjaajan yhteistyötä edistävinä tekijöinä opiskelijan ammatillisen kehittymisen seuraamista käytännön opiskelun ohjauksessa (N=150). Opiskelijoiden mukanaan tuomien uusien tietojen avulla he pitivät omaa ammattitaitoaan ajan tasalla. Mölsä (2000) tutki pro gradussaan sairaanhoitajaopiskelijan käytännön opiskelun ohjausta ohjaajan näkökulmasta (N=384). Mölsän tutkimuksessa ohjaavat kuvasivat tehtäväkseen opiskelijan ammatillisen kasvun tukemisen.

Hopian ja Heikkilän (2004) mukaan aikuisopiskelijat ovat omaksuneet aiemman koulutuksensa ja työkokemuksensa perusteella hoitotyön asiantuntijakulttuuriin liittyvät tavat ja käytännöt. Niemen (2004) pro gradu-tutkielmassa tärkeäksi ammatillista kasvua edistäväksi tekijäksi hoitotyössä koettiin työ- ja elämäkokemus. Merkityksellistä oli ikä ja työelämältä saadut kokemukset. Ammatillista kasvua edistivät itsenäiset kasvupyrkimykset, jotka tarkoittivat halua kehittää itseään opiskelemalla. Omien vahvuuksien ja heikkouksien tunnistaminen sekä näkemys hoitotyöstä avasivat mahdollisuuden ammatilliselle kasvulle.

Achrèn (1999) mukaan käytännönharjoittelun alulla on merkitystä harjoittelujakson onnistumiselle. Opiskelija kokee turvattomuutta sellaisessa harjoittelupaikassa, jossa hänet otetaan vastaan puutteellisesti. Tanskasen Pro gradu-tutkielmassa (2005) ilmeni, että käytännönharjoittelun alkamisen huomioimisessa ilmeni eroja aikuisopiskelijoiden ja nuorisoasteen opiskelijoiden välillä. Vanhemmat ja aikaisemman muun ammatillisen koulutuksen omanneet sairaanhoitajaopiskelijat kokivat harjoittelupaikan huomioineen huonommin harjoittelujakson alkamisen, kuin nuoremmat. Tanskasen tutkimukseen osallistuneista vastanneista neljännes oli sitä mieltä, että harjoittelujakson alkaminen huomioidaan harjoittelupaikassa huonosti. Majuri ym. (2001) tekemässä opinnäytetyössä tutkittiin hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia ohjatun harjoittelun ohjauksesta. Heidän opinnäytetyössään ilmeni, että opiskelijat pääosin kokivat perehdytyksen harjoittelun alkaessa olevan riittä-

vää. Pehdytystä helpotti rauhallinen alku, jolloin opiskelijat ehtivät tutustua osaston fyysisiin tiloihin ja välineisiin.

3 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

3.1 Aikuisopiskelija

Aikuisopiskelijalle omaleimaista, ja se mikä erottaa hänet nuoriso-opiskelijasta, on hänen kokemuksen monipuolisuus, jota hän käyttää oppimisen välineenä ja kosketuspintana. Hänellä on eriaikaisia aikaisempia oppimiskokemuksia sekä työ-elämätuntemusta, joilla on huomattavaa vaikutusta opittavien asioiden käyttöön ja tulkintaan. Oppimistoimintaa määrittävät merkittävästi myös muut elämän toimialueet, esimerkiksi perhe ja työ. Aikuisopiskelijat ovat kehittyneitä persooninaan ja se tarkoittaa isoa pohjaa uuden oppimiselle, mutta toisaalta tarkoittaa omien tapojen vakiintumista. Aikuisopiskelijoista puhuttaessa puhutaankin usein poisoppimisesta. Aikuisopiskelijalla on elämässään tehtävien mukanaan tuomat roolit, joista voi olla etua uusiin ympäristöihin ja toimintamalleihin sopeutuessa. Ne voivat kuitenkin tuoda myös esteitä oppimistilanteiden sovittamiseen omassa elämässään tai sopeuduttaessa ryhmään. (Paane - Tiainen 2000, 36, 84, 118.)

Aikuinen eroaa oppijana nuoresta jo elämäkokemuksen pohjalta. Opiskelun alkuvaiheessa aikuisella on aikaisempien kokemusten pohjalta näkemys siitä, mitä oppiminen on ja mitä se vaatii oppijaltaan. Jos viimeisestä opiskelurupeamasta on paljon aikaa, aikuisopiskelijan ensimmäisenä haasteena on usein entisistä opiskelutavoista luopuminen, poisoppiminen. (Laine, Ruishalme, Salervo, Siven & Välimäki 2005, 119.)

3.2 Opiskelijan ohjaus

Ohjaus on ohje, neuvo, tai viite. Ohjauksen tarkoitus on vaikuttaa määrävällä tavalla, tai suuntaa antavasti jonkun tekoihin tai toimintaan, johonkin kehitykseen

tai muuhun sellaiseen. Ohjaus johtaa tai saattaa tekemään jotakin ja ohjaus antaa käytännöllistä opastusta tai neuvoa. (Nykysuomen sanakirja 1980.)

Ohjaus voidaan mieltää keinoksi auttaa opiskelijaa ratkaisemaan ajankohtaisia kehitystehtäviään. Eri tilanteissa ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija kasvaa kokonaisvaltaisena ihmisenä, hänen otteensa jämäköityy ja hän oppii suuntautumaan myönteisesti tulevaisuuteen. Ohjauksen tarkoituksena on, että opiskelija oppii lisää itsestään ja tämän kautta opiskelija voi tutkia omaa toimintaansa sekä sen taustalla olevia arvoja, uskomuksia, olettamuksia ja merkityksiä, siten ymmärtää omien toimintatapojensa ja toimintamalliensa vahvuudet ja heikkoudet. Tämän pohjalta opiskelua voidaan suunnitella paremmin sekä saada opiskelija ottamaan vastuuta. (Lakio & Lehtinen 1994, 50.)

Ohjauksella pyritään parempaan ymmärrykseen sekä itsensä arvioinnissa että yhteistyötaitojen kehittymisessä. Ohjauksen tulee olla avointa, kehittymistä vahvistavaa sekä kritiikiltään rakentavaa ja osapuolia kunnioittavaa. Sen tarkoituksena on mahdollistaa kaikkien oppiminen. (Paane-Tiainen 2000,86.)

Hoitotyössä ohjaajan antama ohjaus opastaa tai vaikuttaa suuntaa antavasti. Ohjaus auttaa opiskelijaa oppimaan sitä mitä pitää tai jota hän kokee tarvitsevansa opiksi tulevaan hoitotyön ammattiinsa. (Munnukka 1995.) Peltosen (2000) mukaan ohjaus voidaan jakaa kahteen päämuotoon ohjauksen tarpeista lähtien. Ohjaus on tiedon antamista niistä asioista, joista ohjattava haluaa tietoja sekä tiedon antamista niistä asioista, jotka ohjaaja haluaa ohjattavan tietävän. Ohjaus tilanteessa on huomioitava ohjauksen tarve ja tavoitteet. Ohjauksessa tulee kiinnittää huomiota ohjattavan aikaisempiin tietoihin, taitoihin, asenteisiin, kokemuksiin ja uskomuksiin sekä kykyyn vastaanottaa tietoa. Ohjattavan tunnetilalla ja motivaatiotasolla on myös merkitystä ohjaustilanteessa. Ohjauksessa tulee varmistaa, että ohjattava on ymmärtänyt ohjattavan asian.

Annettavan tiedon määrä tulee ottaa huomioon. Mukaan otetaan vain keskeiset asiat, koska ihmisen tiedonkäsittely on rajallista. Tasa-arvoinen suhtautuminen ja vastavuoroisuus ohjaajan ja ohjattavan välillä on edellytys vuoropuhelun mahdollistumiselle. Ohjaustilanteessa ohjaaja joutuu aina johonkin rooliin. Se, millaiseksi

rooli muodostuu, johtuu monista eri tekijöistä. Ohjaajan persoonallisuus, minäkuva ja ihmiskäsitys säätelevät hänen toimintaansa, samoin myös ohjaajan käsitys oppimisesta ja opettamisesta sekä motivaatiosta ohjaukseen. Ohjauksen suunnittelussa lähdetään liikkeelle aina ohjattavan tarpeista. Tarpeen määrittely tapahtuu alkuarvioinnin kautta. (Peltonen 2000, 94–95.)

Ohjaamisen yhtenä muotona voidaan pitää mentorointia. Leskelän (2005) mukaan mentorointi on ohjaamisen ja kehittävän vuorovaikutussuhteen muoto. Mentoroinnista koituvat hyödyt liittyvät urakehitykseen, ammattitaidon lisääntymiseen, ammatilliseen kasvuun ja työssä viihtymiseen.

Mentorointi merkitsee ohjattua oppimista. Se on kehittävä vuorovaikutussuhde. Se voi myös merkitä toimintaa, jolla on tietty tavoite ja joka noudattaa tiettyjä periaatteita. Menetelmänä mentorointi on sarja prosesseja, jotka edesauttavat suhteen syntymistä ohjattavan ja ohjaajan välille, sen toimintaa ja tukemista. Se onkin yksi vanhimpia kehittymisen ja kehittämisen menetelmiä ja sitä on käytetty tietoisesti, tai tiedostamatta aina kun ihmiset ovat toimineet yhdessä. Näin asenteet, tiedot ja taidot ovat siirtyneet sosiaalisen kanssakäymisen kautta kokeneelta untuvikolle. (Juusela, Lillia & Rinne 2000, 5, 14.)

Mentorointi on prosessi, jossa mentori ja mentoroitava työskentelevät yhdessä, jotta tunnistaisivat mentoroitavan piilevät kyvyt ja ominaisuudet sekä kehittäisivät niitä. Mentorointi käsitetään myös kehittämismenetelmänä. Kahden ihmisen välinen vuorovaikutussuhde on sen ydin, jonka ympärille systematiikka ja sarja prosesseja on rakennettu. Mentoroinnille ominaista on vuorovaikutussuhde, jonka pohjana on luottamus ja sen säilyminen. Sitoutumalla vuorovaikutussuhteeseen ohjaaja ja ohjattava jakavat oppimaansa. On tärkeää, että molemmat saavat jotakin itselleen ja näin kehittyvät prosessin myötä. Avoimen viestinnän takaa aito ja rehti toiminta. Mentorointi on kahden ihmisen välinen tasavertainen suhde. Organisaation vaatimien roolien ei saisi antaa vaikuttaa jäykistäväsi. Mentorointi on joustava oppimisprosessi, jota ei pidä, eikä voikaan ennalta sopia, sen vaan pitää antaa tapahtua. Tilanteet ja painopistealueet muuttuvat ja juuri tässä prosessissa on hyvä elää. (Juusela ym. 2000, 15–16, 19.)

3.3 Ohjattu harjoittelu

Ohjatulla harjoittelulla tarkoitetaan tavoitteellista ja ohjattua opiskelua aidossa ympäristössä ja todellisissa tilanteissa. Oppimista edistävä harjoittelupaikka on keskeinen opiskelijan ammatillisen kasvun kehittymiselle. Harjoittelulla on merkittävä painoarvo aikuisopiskelijan ammatillisen tiedon ja taidon omaksumisessa. Opiskelijan perehtyminen hoitotyöhön tulee mahdollistaa koulutuksen aikana. Harjoittelun osuus sairaanhoitajan aikuiskoulutuksessa on 75 opintopistettä. Ennen ohjatun harjoittelun alkamista opiskelija lähettää itsestään esittelykirjeen tulevaan harjoitteluyksikkönsä. (Lahden Ammattikorkeakoulu 2004, 3.)

”Työelämässä suoritettulla ohjatulla harjoittelulla on ammattiopinnoissa merkittävä rooli. Ohjatun harjoittelun aikana opiskelijat perehtyvät ammattiopintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä” (Tutkiva Hoitotyö 2/2006, 10).

Ohjattu harjoittelu edistää hoitotyön oppimista, sen käsitteellistämistä ja yksilöllisesti tapahtuvaa hoitotyön asiantuntijuuden kasvua. Hoitotyön asiantuntijuuden kasvu tapahtuu ohjatussa harjoittelussa oppimalla usealla eri tavalla. (Oinonen 2000,91.)

Harjoittelujen tavoitteena on opiskelijan ohjattu perehdytys käytännön työtehtäviin ja työelämän tietojen ja taitojen soveltamisen oppiminen. Harjoittelun tarkoituksena on myös antaa opiskelijalle ammatillista kokemusta, uutta tietoa sekä mahdollisuutta soveltaa aiemmin oppimaansa. (Vesterinen 2002, 15,17.)

Ohjattua harjoittelua toteutetaan erilaisissa hoitoyksiköissä, joiden erikoisalut poikkeavat toisistaan. Sairaanhoitajaopiskelijan harjoittelun ohjauksesta huolehtii hoitohenkilökunta, joilla on opetusvelvollisuus. Opetusvelvollisuus on koko henkilökunnalla, mutta sen lisäksi jokaiselle opiskelijalle nimetään henkilökohtainen opetuksesta vastaava sairaanhoitaja. Nimetty sairaanhoitaja on päävastuussa sairaanhoitajaopiskelijan ohjauksesta ohjatun harjoittelun ajan. Määtä (2000) mukaan opiskelijan vastuu omasta oppimisestaan on lisääntynyt. Opiskelijan on tär-

keä tunnistaa omat oppimistarpeensa ja pystyä keskittymään asioihin, joissa tuntee oppimisen tarvetta. Se lisää opiskelijan motivaatiota ja henkilökohtaiset oppimistulokset paranevat.

3.4 Ammatillinen kasvu

Ammatillista kasvua voidaan kuvata prosessina, jossa yksilö rakentaa ammatillista tietämystään ja kykyään toimia ammatissaan. Tässä ihmiseksi kehittymisen prosessissa yksilö reflektoi omaa toimintaansa suhteessa muihin toimijoihin. Yksilön tulee olla tietoinen tekemistään havainnoista ja niistä tekemistään tulkinnoista sekä niiden muodostamista merkityksistä. Yksilöllä tulee olla kykyä yhdistää teoreettinen oppiaine ammatin työhön niin, että hän voi perustella tavoitteellisen toimintansa. (Ora-Hyytiäinen 2005, 1-3.)

Ammatillinen kasvu merkitsee myönteistä asennetta oman ammattitaidon kasvuun, aktiivista itsensä kehittämistä, pitkäaikaista kasvuprosessia, avun ja tuen vastaanottamista ja antamista kasvulle, sekä voimavarojen ja ammatillisen osaamisen kasvamista työssä. Ammatillinen kasvu on myös hyvin laaja-alaista tietojen, taitojen ja voimavarojen hankkimista. (Niemi 2004, 2.)

Ammatillisella kasvulla tarkoitetaan jatkuvaa oppimisprosessia, jonka kautta yksilö hankkii uransa aikana sellaisia tietoja, taitoja ja kykyä, joilla vastata muuttuviin ammattitaitovaatimuksiin. Tätä voidaan kuvata voimakkaana tai kestäväenä tarpeena tai haluna oppimiseen ja oppimisen arvostamiseen. (Ruohotie 1999, 9.)

Hoitotyön vuosikirjassa (2005) Laurin mukaan ammatillinen kehittyminen etenee vaiheittain yksittäisten tietojen ja taitojen omaksumisen kautta ammatillisen viitekehyksen muotoutumiseen. Ammatillinen toiminta vaatii perustiedot ja – taidot, joiden varassa toimintaa toteutetaan. Tärkeää ammatillisen kasvuprosessin kannalta on, miten tiedot ja taidot yhdistetään ammatin arvoihin ja käytännön työhön. Laurin mukaan ammatillinen kasvu on nelivaiheinen prosessi. Tilanneorientoituneessa vaiheessa toiminta on tilannekohtaista ja päätöksenteko ongelmalähtöistä. Ohje- ja sääntöorientoituneessa vaiheessa opiskelijan toimintaa ohjaavat erilaiset

ohjeet ja tavat. Tällaisessa toiminnassa ei vaadita opiskelijalta itsenäistä ajattelua eikä päätöksentekoa. Hän tietää, mitä pitää tehdä, mutta ei välttämättä miksi. Toiminta- ja prosessorientoituneessa vaiheessa toiminta perustuu ammatilliseen tietoperustaan ja sen pohjalta kehittyneeseen ammatin arvojen sisäistämiseen. Päätöksentekoprosessi on tavoitteellista ja joustavaa. Siinä määritellään ongelmia ja tarpeita, asetetaan toiminnalle tavoitteet, toteutetaan toiminta ja arvioidaan sen vaikutusta. Teoriaorientoituneessa vaiheessa opiskelijalle on kehittynyt edellisten vaiheitten pohjalta tiedon ja kokemuksen yhdistämisen taito. Opiskelija hallitsee oman alansa tieto- ja taitoperustan. Hän kykenee tekemään itsenäisiä päätöksiä ja osaa joustavasti hyödyntää ammatillista tietotaitoaan ja siihen liittyvää teoriaa yksittäisissä tilanteissa.

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Opinnäytetyön tarkoitus on kuvata sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittaneiden aikuisopiskelijoiden kokemuksia ohjatun harjoittelun ohjauksesta ja sen merkityksestä ammatilliseen kasvuun sairaanhoitajakoulutuksen aikana. Opinnäytetyön tavoitteena on, että sen pohjalta voidaan kehittää aikuisopiskelijoiden ohjattua harjoittelua.

Tutkimustehtävät ovat:

- Mitä merkitystä aikuisopiskelijan aikaisemmalla sosiaali- ja terveydenalan perustutkinnolla on hänen saamaansa harjoittelun ohjaukseen?
- Miten ohjattu harjoittelu tukee ammatillista kasvua sairaanhoitajuuteen aikuisopiskelijalla
- Miten aikuisopiskelijan ohjattua harjoittelua tulee kehittää?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tämän opinnäytetyön toteutukseen valittiin laadullinen tutkimusote. Laadullisen tutkimuksen kohteena ovat ihmisten kokemukset. Janhosen ja Nikkosen (2001) mukaan laadullinen tutkimus tuottaa tietoa arkielämään ja toimintaan liittyvistä kokemuksista.

Laadullinen tutkimus tutkii ihmisen ulkoisesta tai sisäisestä maailmasta saamaa kokemusta, josta hän aktiivisesti rakentaa käsityksen. Ilmiö ja käsitys ovat samanaikaisia ja siksi erottamattomia. Käsitys on kokemuksen ja ajattelun avulla muodostettu kuva jostain ilmiöstä. (Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen & Saari 1994, 116–117.)

Laadullisessa lähestymistavassa tutkimusaineiston tavoitteena ei ole totuuden löytäminen tutkittavasta asiasta, vaan ihmisten kuvaamien kokemusten avulla luodaan johtolankoja ja vihjeitä, joiden avulla voidaan tehdä tulkintoja eli ratkaista arvoituksia. (Vilkkä 2005, 97-98.)

5.1 Kohderyhmä

Tutkimuksen aineiston hankintaan haettiin kirjallinen lupa Lahden ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusjohtajalta (Liite1). Kohderyhmänä olivat aikuiset sairaanhoitajaopiskelijat Lahden ammattikorkeakoulusta. Haastateltavien valinnan perusteena oli se, että heillä oli aikaisempi sosiaali- ja terveysalan perustutkinto ja heille oli kertynyt kokemuksia ohjatun harjoittelun ohjauksesta. Tutor opettaja lähetti valintakriteerit täyttävälle opiskelijaryhmille sähköpostitiedustelun halukuudesta osallistua tutkimukseen. Vapaaehtoisia haastateltavia ilmoittautui tutkimukseen sähköpostin välityksellä viisi. Heihin otettiin yhteyttä sähköpostitse tai puhelimitse ja sovittiin haastattelun ajankohdasta ja paikasta, jossa haastattelu suoritetaan. Haastattelimme viittä aikuista sairaanhoitajaopiskelijaa, jotka olivat

kukin eri vaiheissa opiskeluissaan. Haastateltavissa oli alkuvaiheen ja loppuvaiheen sairaanhoitajaopiskelijoita. Kaikki haastateltavat olivat naisia.

Pääsyaatimuksena sairaanhoitajan aikuiskoulutukseen Lahden ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusohjelmassa on aikaisempi sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto. Tutkinnon jälkeistä työkokemusta hoitotyöstä tulee olla aikuisopiskelijalla vähintään 2 vuotta. Sairaanhoitajan tutkinto on 210 opintopistettä, josta ohjatun harjoittelun osuus on 75 opintopistettä. Ohjatusta harjoittelusta aikuisopiskelija saa hyväksi lukuna 18 opintopistettä hoitotyön työkokemuksesta. Vaikka työkokemusta hoitotyöstä olisi kertynyt enemmän kuin kaksi vuotta, se ei kuitenkaan lisää hyväksi luetun harjoittelun opintopisteiden määrää. Jokainen sairaanhoitajaopiskelija aikuiskoulutuksessa laatii oman henkilökohtaisen opintosuunnitelman yhdessä tutorinsa kanssa. Tämä opintosuunnitelma toimii suuntaa antavana pohjana valittaessa harjoitteluyksiköitä. Harjoitteluyksiköiden valinnan tavoite on tukea aikuisopiskelijan suuntautumista haluamalleen hoitotyön osa-alueelle.

5.2 Aineiston hankinta

Aineisto kerättiin teemahaastatteluilla (Liite 2). Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit, teema-alueet, on etukäteen määrätty. Hirsjärven ja Hurmeen (2000) mukaan teemahaastattelua voidaan käyttää silloin kun tiedetään, että haastateltavilla on kokemuksellista tietoa. Menetelmästä puuttuu kuitenkin strukturoidulle haastattelulle tyypillinen kysymysten tarkka muoto ja järjestys. (Eskola & Suoranta 1998, 87.) Haastattelun etu on ennen kaikkea joustavuus. Haastattelijalla on mahdollisuus toistaa kysymys, oikaista väärinkäsityksiä, selventää ilmausten sanamuotoja ja käydä keskustelua tiedonantajan kanssa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 75.)

Haastattelut suoritettiin syyskuussa 2007 Lahden ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveystieteiden laitoksella. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja vastaajilla oli myös mahdollisuus keskeyttää tutkimukseen osallistuminen milloin he

niin halusivat. Teemahaastattelut tehtiin vapaaehtoisten ilmoittautumisien perusteella. Aikuiskoulutusopiskelijat saivat viestin sähköpostiinsa, jossa heidän halukkuuttaan osallistua kyseiseen tutkimukseen tiedusteltiin. Haastateltavat saivat ottaa yhteyttä yhteyshenkilöömme sähköpostin välityksellä ja antaa yhteystietonsa. Vapaaehtoisesti ilmoittautuneisiin otettiin henkilökohtaisesti yhteyttä ja sovittiin ajankohta ja paikka haastattelujen suorittamiselle. Samalla kerrottiin haastattelun toteuttamisesta ja menetelmistä, miten haastattelu suoritetaan. Tässä vaiheessa haastateltava teki viimeisen ratkaisunsa, lupautuuko haastateltavaksi, vai ei. Haastateltavaksi ilmoittautui viisi henkilöä. Haastattelut nauhoitettiin ja lupa nauhoituksiin kysyttiin haastateltavilta.

Teemahaastattelu edellyttää lähes aina nauhurin tai videon käyttöä, jotta haastattelut voidaan jälkikäteen palauttaa tarkasti mieleen ja analysoida (Koivula, Suihko & Tyrväinen 1996, 39). Aikaa jokaiseen haastatteluun kului noin yksi tunti. Haastattelijoina oli kaksi, toinen käytti nauhuria ja toinen haastatteli. Haastattelut etenivät teemojen mukaan, jotka oli muodostettu tutkimustehtävien pohjalta. Haastattelun tukena käytettiin tarkentavia kysymyksiä ja näin ollen varmistettiin, että kaikkien haastateltavien kanssa käytiin läpi samansuuntaisen keskustelurunko. Haastattelut käsiteltiin luottamuksellisesti. Aineisto käsiteltiin niin, ettei yksittäisiä vastaajia pystytä tunnistamaan. Vastaajat pysyvät anonyymeina. Kerätty tutkimusaineisto säilytettiin luottamuksellisesti ja aineistoa käsiteltiin huolellisesti ja tarkasti. Aineiston purkamisen, analysoinnin ja puhtaaksi kirjoituksen jälkeen haastatteluista tehdyt muistiinpanot hävitettiin silppurilla ja nauhoituksessa käytetyt kasetit pyyhittiin tyhjiksi.

5.3 Aineiston analyysi

Haastattelut kirjoitettiin puhtaaksi ja avattiin sana sanalta. Jokaisen haastattelun puhtaaksi kirjoittamiseen kului kahdesta kolmeen tuntia. Haastatteluiden puhtaaksi kirjoittamisen jälkeen mietittiin mitä teemoja aineistosta nousi esille. Auki kirjoitetut haastattelut purettiin laadullisen sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan aineiston tiivistämistä niin, että tutkittavaa ilmiötä voidaan lyhy-

esti ja yleistävästi kuvailla systemaattisesti ja objektiivisesti. Se on tapa järjestää ja kuvailla tutkittavaa ilmiötä. Sisällönanalyysiä voidaan käyttää päiväkirjojen, kirjeiden, puheiden, haastattelujen, dialogien, raporttien, kirjojen, artikkeleiden ja muun kirjallisen materiaalin analyysiin. (vrt. Kyngäs & Vanhanen 1999, 4-5; Janhonen & Nikkonen 2001, 23.)

Tutkimusaineisto analysoitiin aineistolähtöisesti (induktiivisesti). Aineisto pelkistettiin, ryhmiteltiin ja abstrahoitettiin, eli muodostettiin yleiskäsitteiden avulla kuvaus tutkimuskohteesta. Aineistosta kerättiin ilmaisuja, jotka liittyivät tutkimustehtäviin. Pelkistämällä aineistosta karsittiin tutkimukselle epäolennaiset asiat pois. Pelkistämisen ensimmäisessä vaiheessa auki kirjoitetusta aineistosta etsittiin pelkistettyjä ilmauksia ja ne alleviivattiin. Alleviivauksella nostettiin ilmaukset esiin tekstistä. (vrt. Kyngäs ym. 1999, 4-5; Tuomi & Sarajärvi 2002, 111.)

Ryhmittelyvaiheessa aineistosta yhdistettiin pelkistetyistä ilmaisuista ne asiat, jotka näyttivät kuuluvan yhteen. Aineistosta kerätyt alkuperäisilmaukset käytiin läpi tarkasti ja aineistosta etsittiin samankaltaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmiteltiin alakategorioiksi. Alakategorioita yhdistelemällä syntyi kolme yläkategoriaa, jotka nimettiin sen sisältöä kuvaavalla käsitteellä: hoitaja, kehitys ja hyvä ohjaus (Liite 3.) Ryhmittelyllä luotiin pohja kohteena olevan tutkimuksen perusrakenteelle ja saatiin alustava kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Abstrahoinnissa muodostettiin yleiskäsitteiden avulla kuvaus tutkimuskohteesta. Yhdistelemällä käsitteitä saatiin yhdistävä kategoria: ohjauksen merkitys aikuisopiskelijan näkökulmasta. (vrt. Kyngäs ym. 1999, 4-7; Tuomi ym. 2002, 112 -113, 115.)

6 TULOKSET

6.1 Haastateltavien kokemus aikaisemman sosiaali- ja terveydenalan perustutkinnon vaikutuksesta ohjatun harjoittelun ohjaukseen

Haastatteluun osallistuneiden aikuisopiskelijoiden mielestä harjoittelun aloitus oli joissakin harjoitteluyksiköissä huomioitu huonosti. Aikuisopiskelijan ohjaaja oli nimetty etukäteen, mutta kyseinen ohjaaja ei ollut työvuorossa tai hänellä ei ollut kiireittensä vuoksi aikaa ottaa aikuisopiskelijaa vastaan. Haastatteluissa ilmeni myös, että joissakin harjoitteluyksiköissä ohjaajaa ei ollut nimetty aikuisopiskelijalle etukäteen, vaan ohjaushalukkuutta kyseltiin työntekijöiltä aikuisopiskelijan läsnä ollessa. Tällaisissa harjoitteluyksiköissä aikuisopiskelija ei kokenut olevansa tervetullut.

”Ohjaaja otti kyllä vastaan. Hänellä oli ilmeisesti kuitenkin vähän kiire ja hän oli vähän semmonen, ettei hän oikeestaan tiennyt mistään mitään.”

”Mulle kävi semmonen homma, että ku mä menin sinne, ni mulla ei ollu ensinnäkään ohjaajaa siellä. Se tilanne oli ihan pöljä.”

”Ne alko siinä kattoo, et kukahan laitettais sulle ohjaajaks. Ohjaajaa ei meinannu löytyä millään. He sitte arpo et kuka haluais ottaa mut ohjattavaks. Se oli aika karmeeta. Olis tehny mieli lähteä.”

Aikuisopiskelijat kokivat, että heidän aikaisempi terveydenhoitoalan koulutus vaikutti heidän saamaansa perehdytykseen harjoitteluyksiköissä. Haastatteluun osallistuneiden aikuisopiskelijoiden mielestä harjoitteluyksiköissä koettiin perehdytystä helpottavaksi tekijäksi se, ettei aikuisopiskelijalle tarvinnut asioita perusteellisesti selvittää. Lisäksi aikuisopiskelijat kokivat, että aikaisemman hoitoalan koulutuksensa vuoksi he saivat myös huonon perehdytyksen harjoitteluyksikön toimintatapoihin sekä fyysisiin tiloihin.

” Must tuntuu, et se mun koulutus huomioidaan silleen, et ne on vaan tyytyväisiä, ku mulle ei tarviikkaan ihan alusta pitäen kaikkia asioita selvittää...”

”Kyl mä odottasin et mulle aluks näytettäis paikkoja ja tiloja, eikä et siitä vaan...”

Haastatteluissa ilmeni, että aikuisopiskelijalla on työkokemuksensa ansiosta valmiuksia ja oma-aloitteisuutta potilastyöhön. Aikuisella on olemassa oivalluskykyä, jota käyttämällä hän löytää itselleen tekemistä ja haasteita. Hoitotyö on tuttua työtä entuudestaan aikuisopiskelijalle.

”Koen että minulla on olemassa oivalluskykyä ja aika äkkiä ne hommat sitten tuntuvat jo tutuilta. Menit sitten minne tahansa, ni ihmisiä kuitenkin hoidetaan...”

Olemassa olevien hoitotyön valmiuksiensa vuoksi aikuisopiskelija ajautui helposti työntekijän rooliin. Vastuuta annettiin nopeasti ja hoitotyötä teetettiin vetoamalla aikuisopiskelijan olemassa olevaan hoitotyön ammattitaitoon. Aikuisopiskelija koki jäävänsä ilman perehdytystä harjoitteluyksikön toimintatapoihin. Aikuisopiskelija tarttui eri hoitotyön tehtäviin auliisti, vaikka työtehtävistä ei makseta rahallista korvausta.

”...ehkä on sitä teettämistä ja muuta sellaista, että kun sä osaat jo, ni voisitko sä mennä. Ni sitä on ylimääräisenä ihmisenä tekemässä niitä hommia palkatta.”

” Opiskelijan rooli on kyllä siin alussa, mutta äkkiä se humahtaa siihen, että on rivityöntekijänä.”

”Mä oon sillä tavalla nopealiikkeinen ja tekevä, et ku mä otan jonkun homman ni kyllähän se sujuu.”

”Kyllä välillä ottaa päähän, et on omasta työstä palkattomalla vapaalla opiskelujen takia ja sitte oot muka harjoittelussa ja teet samoja hommia palkatta.”

Aikuisopiskelijoiden kokemuksen mukaan useimmissa harjoitteluyksiköissä ei oltu valmiita siihen, että opiskelijallakin on kokemusta hoitotyöstä. Haastateltavien mukaan harjoitteluyksiköissä tuli eteen tilanteita jolloin aikuisopiskelijan ja harjoittelun ohjaajan näkemykset hoitotoimenpiteen toteutuksesta erosivat toisistaan. Tällaisissa tilanteissa aikuisopiskelija pyysi ohjaajaansa perustelemaan toimintansa. Haastateltujen aikuisopiskelijoiden kokemus kuitenkin oli, että he eivät saaneet perusteluja ohjaajaltaan, vaan heidän kysymyksensä sivuutettiin ylimalkaisesti. Aikuisopiskelijoiden kokemuksien mukaan heidät koettiin hankalina ohjattavina. Haastateltavien mukaan ohjaaja jätti aikuisopiskelijan toimimaan itselleen ja itse toimi mieluummin työparina kollegalleen.

”Kyllä mä kaipaän sitä, että mulle perustellaan miksi jotakin asioita tehdään niin kuin tehdään. Ne on mulle vierailta juttuja.”

”Tietyt potilaat ovat minun hoidettavana, koska ei siellä muita näy. Ohjaaja on sitten ihan muualla ja huutaa, että mä oon auttamassa täällä tätä toista. Hän ei ole siinä auttamassa mua. Hän ennemmin auttaa toista valmista hoitajaa ku opiskelijaa. Koska siinä joutuu pakostakin ohjaamaan ja perustelemaan ne omat valintansa ja kohtaamaan opiskelijan nähden sitä asiakasta.”

”Tarvii olla hirveen omatoiminen ja aktiivinen. Täytyy hakea sitä tekemistä ittelte.”

” Ne kokee mut ehkä vähän hankalan siellä. Ne kokee, et mä teen ja et mä oon liian aktiivinen.”

Haastateltavat aikuisopiskelijat olivat kokeneet joissakin harjoitteluyksiköissä, että heidän aikaisemmalla hoitotyön koulutuksella ei ollut merkitystä heidän saamaansa ohjaukseen. Aikuisopiskelijat kokivat, että ohjaaja väheksyi heidän osaamistaan. Väheksyntä näkyi siinä, ettei ohjaaja luottanut aikuisopiskelijaan. Aikuisopiskelija ei saanut toimia itsenäisesti, vaan joutui vierestä seuraamaan ohjaajansa työskentelyä.

”Se oli aika jännä. Mä en saanu tehdä mitään. Mun piti vaan roikua mukana ja katella mitä ja miten se hommat hoiti. Jos mä yritin jotain tehdä, ni se oli aina kuulemma se vastuu kysymys. Voi että mä tunsin itteni tyhmäksi.”

6.2 Ohjatun harjoittelun merkitys sairaanhoitajan ammatilliseen kasvuun aikuisopiskelijalla

Haastatteluissamme ilmeni, että aikuisopiskelija, jolla oli jo päämäärä omalle suuntautumisvaihtoehdolle, hakeutui tietoisesti tilanteisiin, jotka tukivat hänen omaa ammatillista kasvuaan. Tällainen opiskelija tietää tavoitteensa ja pyrkii ne saavuttamaan määrätietoisesti. Hän tuo rohkeasti esiin myös oman epävarmuutensa ja osaakin hakea tietoisesti ohjausta kehittyäkseen kohti sairaanhoitajuutta.

”Joo, mut kyllä ku mä tiedän ihan selkeästi, mitä mä mistäkin paikasta oon halunnut. Kaikkien harjoittelujen tavoite on ollu se, et mitä mä pystyn sieltä ammentamaan psykiatriaan... Kyl mä koen, et joka harjoittelu on sitä lisännyt.”

Ohjauksen merkitys korostui selkeämmin aikuisopiskelijoilla, joilla tuleva suuntautumisvaihtoehto ei ollut vielä täysin selkiytynyt. Ilman ohjausta aikuisopiskelija koki jäävänsä ”ajelehtimaan”. Ammatillista kehittymistä ei tapahtunut, vaan

aikuisopiskelija teki hoitotyötä aikaisemmalla koulutuksellaan ja työkokemuksellaan.

”...mä ajaudun vanhoille urille. Näinhän siinä käypi. Se on ehkä sitten mun omalla vastuulla, kuinka paljon mä opin sitä uutta asiaa. Kun se oma ohjaaja ei siinä oo, niin sitä on vähän niin kuin ajelehtivassa roolissa sitten.”

Myös ohjaajan rooli aikuisopiskelijan ammatillisessa kasvussa korostui. Aikuisopiskelijat kokivat, että ohjaaja, joka oli kiinnostunut aikuisopiskelijan opinnoista ja jaksoi kannustaa, tuki aikuisopiskelijan kehitystä. Tällainen ohjaaja antoi aikuisopiskelijalle vastuuta, muttei kuitenkaan vastuuttanut opiskelijaa liikaa. Toisaalta taas aikuisopiskelijat kokivat, että ohjaaja joka ei ollut kiinnostunut aikuisopiskelijasta, ei antanut aikuisopiskelijalle tilaa kehittää osaamistaan. Tällainen ohjaaja ei myöskään puhutellut aikuisopiskelijaa nimeltä, vaan opiskelijana.

”Mä opiskelen kuitenkin nyt niinku uuteen ammattiin ja se mikä on mun ohjaajan asenne muhun opiskelijana vaikuttaa paljon mun ajatuksiin ja siihen mun opiskeluun ja ammatilliseen kasvuun.”

”Semmonen ohjaaja, et ku se huomaa et toi osaa ja toi tietää. Se luottaa opiskelijaan ja antaa sen opiskelijan tehdä, vaikka se itte kattooki siinä vieressä ja sillä tavalla vastaa hommasta. Mut et se antaa tehdä, ni sit ku huomaa et onnistuu jossain hommassa ni se on ihana kokemus opiskelijalle.”

”En mä tiedä mitä se pelkäs vai halusko se vaan näyttää miten hyvin se hommat osaa ite. Siitä ekasta päivästä lähtien tuntu et tää ei voi olla totta, siinä latistu kertakaikkisesti. Koita siinä nyt kasvaa ammatillisesti ku sulla ei oo ees nimeä, oot vaan opiskelija.”

6.3 Aikuisopiskelijoiden ohjatun harjoittelun ohjauksen kehittäminen

Useampi haastatteluun osallistuneista aikuisopiskelijoista koki perehdytyksen merkityksen harjoitteluyksikköön tärkeäksi. He toivoivat, että heille harjoittelun alussa esiteltäisiin harjoitteluyksikön henkilökunta ja tilat. Tärkeäksi nähtiin myös se, että harjoittelun ohjaaja olisi nimetty etukäteen ja hän olisi ensimmäisenä harjoittelupäivänä henkilökohtaisesti vastaanottamassa aikuisopiskelijan.

”...semmoinen lämmin ensitapaaminen oman ohjaajan kanssa vaikuttaa mun mielestä koko harjoittelujaksoon. Sen ohjaajan kanssa olisi hetki varattu aikaa ja se olisi valmistautunut, et okei tänä aamu-
na mulle tulee opiskelija. Lähtis esittelemään mulle paikat ja enhän mä tunne niitä ihmisiääkään... Ei tarvis suoraan lähteä johonkin toimenpiteeseen jotain putkia ja letkuja laitteleen...”

Ohjatun harjoittelun ohjaajan merkitys korostui haastatteluissa. Aikuisopiskelijat kaipaisivat enemmän henkilökohtaisia ohjauskeskusteluja yhdessä ohjaajansa kanssa. Aikuisopiskelijat kokivat jääneensä yksin ajatustensa kanssa, kun ohjaajan aika ei tuntunut riittävän yhteisiin hetkiin. Ohjaajalta toivottiin ennalta sovittua yhteistä aikaa, jolloin yhdessä katsottaisiin tavoitteita, miten niihin päästäisiin, sekä keskuskeltaisiin aikuisopiskelijaa mietityttävistä asioista.

”Mä odottaisin enemmän sellaisia ohjauskeskusteluja. Tulee tilanteita, et ne ihmetyttää ja sit mä vaan ihmettelen itekseen, kun en voi ihmetellä sitä kenenkään muun kanssa. Parasta opiskelijalle on se, et varataan se aika ja istutaan alas ja muut hoitaa silloin ne työt.”

”Mä kaipaen niitä ohjauskeskusteluja, et siinä voisi sitten pohtia, et ehkä mitä tommosella tietenkin kun sitä on aikuinen, niin sitä ehkä haluaisi heittäytyä siihen opiskelijan rooliin.”

”Ohjaajan kanssa vois vähän katsoa niitä tavoitteita, et minkälaiset tavoitteet ois järkevä asettaa. Niitten tavoitteiden pohjalta sit kuitenkin arvioidaan.”

Aikuisopiskelijoiden mielestä ohjausta edistäviä tekijöitä olivat ohjaajan ikä ja työkokemus. Hankalaksi koettiin se, että ohjaaja oli aikuisopiskelijaa huomattavasti nuorempi ja työkokemus alalta aikuisopiskelijan työkokemusta pienempi.

”Ne on ensinnäkin minua nuorempia, ei siinä mitään... mut heillä on alle 5 vuotta työkokemusta. Sieltä voi ehkä sen työntekijän tietämättömyys näkyä ja voipi olla, että se opiskelija sattuisikin tietämään enemmän, kuin vakituinen työntekijä.. Mä luulen, että aikuisopiskelija koetaan ehkä jonkinnäköisenä uhkana.”

Ohjatun harjoittelun ohjaavan opettajan yhteistyötä harjoitteluyksikön kanssa toivottiin. Opettajan toivottiin tiedottavan paremmin harjoitteluyksikköön tulevasta aikuisopiskelijasta. Aikuisopiskelijat pitivät tärkeänä etukäteistietona tietoa heidän työkokemuksestaan, sekä opiskelustaan iltaisin työn ohella. Tiedottamisen nähtiin vaikuttavan ohjaajan valintaan ja lisäämään ymmärrystä harjoittelu-aikataulun suunnittelusta. Lisäksi aikuisopiskelijat kokivat ohjaavan opettajan aktiivisen roolin edistävän ohjaajan sitoutumista aikuisopiskelijan ohjaukseen.

”Opettajan rooli voisi olla hiukan aktiivisempi. Opettajatkin tuntuvat ajattelevan, että kun on aikuisopiskelija, niin ei ehkä tarvitse sillä tavalla ohjata, et kyl se siellä pärjää, eikä tarvii käydä kattomassa. Mä luulen, et jos opettaja olisi aktiivisempi ja tulisi siihen alussa matkaan ja sitä ohjausjuttua pikkuisen selventäisi, niin se tilanne voisi olla vähän erilainen. Ohjaajakin voisi sitten kiinnittyä siihen ohjaajan rooliin...”

”Kun on koulua iltaisin, niin on melkein pakko tehdä aamuvuoroa ja se koetaan hieman negatiiviseksi. Et tässä on semmoinen pieni ristiriita.”

”Me ei kamalasti oltu sen mun ohjaajan kanssa samoissa vuoroissa, mä ihan omista henkilökohtaisista syistä jouduin tekemään erilaisia työvuoroja, sitä hän ei ymmärtänyt. Hänen mielestään mun olis pitänyt olla aina samoissa vuoroissa.”

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Haastattelujen perusteella on mietittävä ohjatun harjoittelun ohjauksen merkitystä aikuisopiskelijan ammatilliseen kasvuun. Opinnäytetyön tulosten pohjalta aikuisopiskelijoille suunnattua ohjatun harjoittelun ohjausta tulee kehittää. Samoin aikuisopiskelijoiden kannattaa pohtia omaa osuuttaan ohjaussuhteeseen, sekä kehittää omaa taitoaan toimia tulevaisuudessa ohjatun harjoittelun ohjaajina.

Opinnäytetyöstä saatujen tulosten perusteella sosiaali- ja terveystieteiden suorittaneella aikuisopiskelijalla on valmiuksia hoitotyöhön. Yhdenmukaiset tulokset saivat Hopia & Heikkilä (2004) tutkimuksessaan, jossa todettiin, että aikuisopiskelijat ovat omaksuneet aiemman koulutuksensa ja työkokemuksensa perusteella hoitotyön asiantuntijakulttuuriin liittyvät tavat ja käytännöt.

Aikuisopiskelijat kokivat vastaanoton harjoitteluyksiköissä puutteelliseksi. Puutteellinen vastaanotto ilmeni henkilökunnan kiireenä, perehdytyksen vähäisyytenä ja siten, että harjoitteluyksiköillä oli puutteelliset tiedot aikuisopiskelijan aikaisemmasta työkokemuksesta. Majuri ym. (2001) toteavat opiskelijoiden kokeneen perehdytyksen riittäväksi. Majurin ym. opinnäytetyössä perehdytystä helpotti opiskelijamyönteinen ilmapiiri ja harjoittelun rauhallinen alku, jolloin ehti tutustua osastoon.

Opinnäytetyössä saatujen tulosten perusteella harjoittelussa tulee ristiriitatilanteita silloin, kun aikuisopiskelijan odotetaan tekevän ohjaajansa kanssa samoja työvuoroja. Koska aikuisopiskelijat opiskelevat usein iltaisin, oman työnsä ohessa, aikuisopiskelijalla on käytännön harjoitteluun käytössä rajallinen aika. Aikuisopiskelija joutuu aikatauluttamaan elämänsä perheen, työn, luentojen, sekä käytännön harjoittelun välillä. Hopian ja Heikkilän (2004) aikuisopiskelijoille suunnatussa tutkimuksessa todettiin tasapainoilun perheen ja opiskelun välillä olevan kuluttavaa. Aikuisopiskelijat kärsivät huonoa omaatuntoa ja syyllisyyttä siitä, että opiskelu vei aikaa perheen yhdessäololta. Tässä tutkimuksessa aikuisopiskelijat kokivatkin, että harjoitteluyksikön mahdollistama joustavuus harjoittelu-aikataulun toteutukseen lisäisi heidän oppimismotivaatiotaan.

Majuri ym. (2001) mukaan ohjaajan kanssa erilaiset työvuorot kuitenkin ehkäisevät ohjauksen kokonaisvaltaisuutta ja Munnukka (1997) puolestaan omassa väitöskirjassaan toteaa, että opiskelijan tulee olla samoissa työvuoroissa ohjaajansa kanssa. Tällöin ohjaussuhteen on mahdollista muodostua täysipainoiseksi.

Opinnäytetyössä haastatellut aikuisopiskelijat kokivat usein olevansa enemmän työntekijän kuin opiskelijan roolissa. Hopia ja Heikkilä (2004) toteavat, että aikuisopiskelijalla on usein ajankohtaista tietoa ja osaamista, jota voidaan opetuksessa yhteisesti käsitellä ja hyödyntää, jolloin syntyy positiivisia oppimiskokemuksia. Opinnäytetyössä aikuisopiskelijat kaipasivat ohjaajan kanssa yhteisiä keskusteluaikoja. Ilman ohjauskeskusteluja aikuisopiskelijat kokivat jäävänsä yksin ajatustensa kanssa. Näin ollen oppimiskokemusta ei päässyt syntymään ja aikuisopiskelija teki työtä aikaisemman ammattitaitonsa varassa. Tanskasen (2005) pro gradu-tutkielmassa harjoittelupaikan ohjaajilla oli huonosti aikaa aikaisemman sosiaali- ja terveysalan koulutuksen saaneiden opiskelijoiden ohjaukseen.

Achrénin (1999) mielestä oppimisympäristössä, joka ei tue opiskelijan oppimista, ohjaaja odottaa opiskelijan suoriutuvan tehtävistä ilman ohjausta. Ohjaaja ei myöskään järjestä opiskelijalle tavoitteellisia oppimiskokemuksia. Vastuun saaminen auttaa opiskelijaa saamaan kuvaa omista valmiuksistaan. Liiallinen vastuun saaminen voi kuitenkin vaikeuttaa tavoitteellista oppimista. Ahon (1998) mukaan itseohjautuvuus on hyväksi, mutta se ei tarkoita sitä, että opiskelija toimii itse-

seen, vaan se tarkoittaa, että itseohjautuva opiskelija on osa vuorovaikutuksellista ohjaussuhdetta.

Aikuisopiskelijat, joilla oli selkeä tavoite omalle oppimiselleen, tunnistivat paremmin oman ammatillisen kasvunsa. Näin ollen he tietoisemmin pyrkivät saavuttamaan päämääränsä ja osasivat hakea ohjausta tunnistamiinsa oppimistarpeisiin. Tätä saatua tutkimustulosta tukee Hopian ja Heikkilän (2004) tutkimus. Heidän tutkimuksessaan aikuisopiskelija joutuu uudelleen arvioimaan arvojaan, periaatteitaan ja toimintaansa. Tällöin oivallettiin, että muutos sairaanhoitajan työhön ei tule ulkopuolelta, vaan se lähtee työntekijän omasta halusta kehittää työtään. Lisänä Hopian ja Heikkilän tutkimuksessa ammatillinen kasvu on asiantuntijuuden vahvistumista. Hoitotyön asiantuntijuudessa vahvistuneet sairaanhoitajat oppivat tunnistamaan oppimistarpeitaan ja oppimistyyliään. Leskelä (2005) väitöskirjassaan totesi, että ne aikuisopiskelijat, jotka olivat itseohjautuvia ja säätelivät itse oppimistaan, käyttivät aktiivisesti mentorointia hyväkseen. Heillä oli korkea itsesäätelyn taso hyödyntäessään mentorointia. He osasivat hyödyntää mentorinsa asiantuntevuutta ja uskalsivat rohkeasti ja avoimesti tuoda asioita keskusteluun. Itseohjautuvat opiskelijat vaikuttivat oleellisesti vuorovaikutussuhteen muodostumiseen. Passiiviset opiskelijat jäivät ilman ammatillista kasvua ja muuta merkittävää hyötyä.

Opinnäytetyön tulosten mukaan voidaan päätellä, että mentorointi ei aina aikuisopiskelijan ohjauksessa toteudu. Juuselan ym.(2000) mukaan mentorointi on kehittävää ja tasavertainen vuorovaikutussuhde. Onnistuneessa mentoroinnissa opiskelija saa kokeneelta työntekijältä tietoa ja taitoa. He työskentelevät yhdessä ja jakavat oppimaansa. Opinnäytetyössä ilmeni, että aikuisopiskelijan ohjaaja on usein aikuisopiskelijaa nuorempi. Ohjaajan työkokemus on myös usein lyhyempi kuin aikuisopiskelijan. Tällöin aikuisopiskelijalla saattaa olla enemmän tietoa, mitä taas ohjaajan on vaikea hyväksyä. Aikuisopiskelijoiden kokemuksesta voidaankin päätellä, että ohjaaja korostaa omaa asemaansa sillä, että hän ei puhuttele aikuisopiskelijaa tämän nimellä, vaan haluaa painottaa aikuisopiskelijan olevan opiskelija. Aikuisopiskelija, jolla on jo kokemusta työelämästä, kokee, että ohjauksessa ei toteudu tasavertaisuus, jos häntä puhutellaan opiskelijaksi. Tätä johtopäätöstä tukee myös Niemi (2004), jonka mukaan ammatillinen kasvu edellyttää

myönteistä asennetta oman ammattitaidon kasvuun. Tutkimuksen mukaan taas ammattitaito ei kehity, jos ohjaaja ei huomioi aikuisopiskelijan aikaisempaa osaamista.

Opinnäytetyön tulosten mukaan ohjatun harjoittelun ohjaavan opettajan aktiivinen mukanaolo lisää käytännönharjoittelun ohjaajan sitoutumista aikuisopiskelijan ohjaukseen. Tutorin tulisi tiedottaa harjoitteluyksikköön aikuisopiskelijan aikaisemmasta työkokemuksesta, sekä työn ohella tapahtuvasta opiskelusta. Tutkimustulosta tukee myös Mölsä (2000) pro gradussaan, missä hän tutki sairaanhoitajaopiskelijan käytännön opiskelun ohjausta ohjaajan näkökulmasta. Mölsän mukaan ohjaajat kokivat, että he eivät saaneet riittävästi etukäteistietoa opiskelijoista. Samoin ohjaajat toivoivat lisää yhteistyötä oppilaitosten kanssa, ohjaajien koulutuksen lisääminen kehittäisi käytännön opiskelun ohjausta. Hinkkanen (2002) totesi ohjaajien olevan tyytymättömiä tiedonkulkuun opettajien ja ohjaajien välillä. Opiskelijasta haluttaisiin tietää opintojen kulusta ja aikaisemmista käytännönharjoittelusta. Tämä tieto auttaisi ohjaajaa orientoitumaan tulevaan opiskelijaan ja tekemään ohjaustyönsä paremmin kyseiselle opiskelijalle soveltuvana. Hinkkasen mukaan ohjaajat pitivät yhteistyön kehittämistä erittäin tärkeänä asiana. Parempi yhteistyö takaa opiskelijalle onnistuneemman käytännön opiskelun sekä lisää ohjaajien ohjausmotivaatiota.

Opinnäytetyössä johtopäätöksenä on, että aikaisempi terveydenhoitoalan koulutus on huomioitava aikuisopiskelijoiden ohjatussa harjoittelussa. Ohjaajat tulee kouluttaa aikuisopiskelijan ohjaukseen niin, että he mahdollistavat aikuisopiskelijan ammatillisen kehittymisen. Aikuisopiskelija ei tule ohjattuun harjoitteluun tekemään töitä aiemmalla koulutuksellaan. Ohjauksen tehtävä on tukea aikuisopiskelijan ammatillista kasvua, jolloin huomiota tulee kiinnittää aikuisopiskelijalla jo olemassa olevaan tieto - taitoon ja mahdollistaa kasvu kohti sairaanhoitajuutta.

8 POHDINTA

8.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli kuvaila aikuisopiskelijoiden kokemuksia ohjatun harjoittelun ohjauksesta. Lupa opinnäytetyöhön anottiin Lahden ammattikorkeakoulun koulutusjohtajalta ja se liitettiin opinnäytetyöhön (Liite 1).

Aineiston keruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Opinnäytetyön haastattelujen pohjana oli valmiiksi mietityt teemat. Teemahaastattelua käytettiin, koska se ei ole tarkkaan rajattu ja antaa mahdollisuuden miettiä kysymysten muotoa ja järjestystä. Haastatteluun osallistuneita aikuisopiskelijoita oli viisi. Opinnäytetyön luotettavuuden puolesta puhuu se, että vaikka aineisto oli pieni, niin haastattelujen sisältö alkoi toistaa itseään, eikä uusia aiheita noussut esiin.

(vrt. Vilka 2005, 127.)

Opinnäytetyön haastatteluihin osallistuminen oli vapaaehtoista. Haastateltavat olivat aikuisopiskelijoita Lahden ammattikorkeakoulusta. Ennen haastattelua haastateltaville kerrottiin tutkimuksen tavoitteesta ja tarkoituksesta. Haastateltavien henkilöllisyys ei paljastunut tutkimusaineistossa. Haastateltavilla oli jo olemassa olevaa tietoa ja kokemusta tutkittavasta asiasta. Yksi haastattelu jätettiin analysoinnin ulkopuolelle, koska haastateltavalla ei ollut aikaisempaa sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa.

Luotettavuutta ja vahvuutta lisäsi se, että haastattelijoita oli useampi, jolloin käyttöön saatiin luovuutta, resursseja ja valmiutta tarkastella asioita useasta eri näkökulmasta. Hirsjärven ja Hurmeen (1991, 129–130) mukaan kuitenkin luotettavuus voi kärsiä, mikäli useampi henkilö tekee haastatteluja. On epätodennäköistä, että esimerkiksi alustavat kysymykset ymmärretään ja omaksutaan samalla tavalla.

Vieläkin epätodennäköisempää on myös, että kysymysten merkitys säilyy samana kaikilla haastattelijoilla. Useampi haastattelija saattaa kuitenkin tasapainottaa toistensa vaikutuksen. Haastattelut suoritettiin tarkastelemalla tuloksia neljän tutkijan avulla kriittisesti, mutta mahdollisimman objektiivisesti ja useampi haastattelija

lisäsi tutkimuksen monipuolisuutta. Opinnäytetyön luotettavuutta heikentää esihaastattelun poisjättäminen.

Opinnäytetyön luotettavuutta lisää se, että tutkijat olivat itse aikuisopiskelijoita. Tämän perusteella voikin ajatella, että aikuisopiskelijat pystyivät avoimesti kertomaan omista kokemuksistaan. Toisaalta tutkijoiden omakohtaiset kokemukset tutkittavasta asiasta saattoivat vaikuttaa haastattelun kulkuun. Saatettiin ymmärtää liian helposti mitä haastateltavat tarkoittivat ja tarkentavat lisäkysymykset jäivät puutteelliseksi.

Aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä. Tutkijoiden kokemattomuus analysointimenetelmään heikentää osaltaan tulosten luotettavuutta. Aineisto oli suhteellisen pieni, joten se tuli tutkijoille tutuksi. Samalla aineistoa oli helpompi hallita ja kokonaisuutta jäsentää. Tämä helpotti sisällönanalyysiä. Aineiston analyysiprosessi kuvataan mahdollisimman tarkasti liitteessä kolme. Analyysiprosessin tarkan kuvauksen avulla on mahdollisuus seurata analyysin etenemistä ja luotettavuutta.

Opinnäytetyön luotettavuutta lisää neljän tutkijan erikseen ja yhdessä käymä keskustelu sisällönanalyysin jokaisessa vaiheessa. Koko sisällönanalyysiprosessin ajan pyrittiin siihen, ettei oma kokemus tutkittavasta asiasta vaikuta tutkimustuloksien tulkintaan. Opinnäytetyön luotettavuuden takia tutkimustuloksiin kirjattiin aikuisopiskelijoiden alkuperäisiä ilmaisuja. Opinnäytetyön voidaan sanoa olevan luotettava, koska tutkimuskohde ja tutkittu aineisto ovat yhteensopivia.

8.2 Tutkimustulosten merkitys

Tutkimustulokset kuvaavat aikuisopiskelijoiden kokemuksia ohjatun harjoittelun ohjauksesta ja sen merkityksestä heidän ammatilliseen kasvuunsa. Tutkimustulosten yleistämisessä täytyy olla varovainen, koska ne ovat tietyn ammattikorkeakoulun aikuisopiskelijoiden subjektiivisia kokemuksia. Tutkimustulokset voivat kuitenkin avartaa näkemään ohjatun harjoittelun merkityksen sairaanhoitajien aikuiskoulutuksessa.

Tässä opinnäytetyössä aikuisilla sairaanhoitajaopiskelijoilla oli aikaisemman sosi-aali- ja terveystieteiden perustutkinnon sekä työkokemuksen mukanaan tuomat valmiudet hoitotyöhön. He kokivat olevansa usein ohjatussa harjoittelussa työntekijän roolissa. Toisaalta he kokivat, että aikaisempaa koulutusta ja työkokemusta ei huomioitu ohjatussa harjoittelussa. Nämä kokemukset eivät edistäneet aikuisopiskelijan ammatilliseen kasvuun kohti sairaanhoitajuutta.

Opinnäytetyön tulosten mukaan aikuisopiskelijan ammatillinen kasvu mahdollistui parhaiten ohjaus-suhteessa, jossa ohjaaja oli aidosti kiinnostunut aikuisopiskelijan opinnoista. Myönteisessä ohjaus-suhteessa ohjaaja kohteli aikuisopiskelijaa tasavertaisesti ja kannustavasti. Ohjaaja, joka antoi aikuisopiskelijalle sopivasti vastuuta ja mahdollisuuden työskennellä omatoimisesti, ollen kuitenkin opiskelijan saatavilla, tuki aikuisopiskelijan ammatillista kasvuun.

Tulosten perusteella voidaan miettiä, tukeeko ohjattu harjoittelu riittävästi aikuisopiskelijan ammatillista kasvuun. Voidaan miettiä myös sitä, onko harjoitteluyksiköiden ilmapiiri opiskelijamyönteinen ja sellainen, että aikuisopiskelijaa ohjataan ja tuetaan hänen ammatillisessa kasvussaan.

8.3 Jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyössä tarkasteltiin ohjatun harjoittelun merkitystä aikuisopiskelijan ammatillisessa kehittämisessä. Koska ohjaussuhde on vuorovaikutussuhde ohjaajan ja ohjattavan välillä, olisi aiheellista tutkia myös ohjatun harjoittelun ohjaajan kokemuksia aikuisopiskelijan ohjauksesta. Opinnäytetyössä ei myöskään ilmennyt, mitä aikuisopiskelijan ammatillisessa kasvussa kohti sairaanhoitajuutta tapahtui ohjatun harjoittelun edetessä, joten sitäkin olisi jatkossa aiheellista tutkia. Opinnäytetyön haastateltavat olivat naisia, joten olisikin kiinnostavaa tutkia myös miesopiskelijoiden kokemuksia ohjatun harjoittelun ohjauksesta ja saada näin myös miesnäkökulmaa asiaan.

LÄHTEET

Achrèn, P. 1999. Sairaanhoidon opiskelijan käsityksiä hoitotyön oppimisesta eri oppimisympäristöissä. Pro gradu-tutkielma. Tampere. Hoitotieteen laitos.

Aho, L. 1998. Koulu, opetus ja oppiminen. Teoksessa M-L. Julkunen (toim.) Opetus, oppiminen, vuorovaikutus. Juva: WSOY, 14-34.

Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon 2001. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, opintojen keskeiset sisällöt ja vähimmäisopintoviikkomäärät. Opetusministeriö.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hinkkanen, L. 2002. Hoitotyön opettajan ja käytännön ohjaajan yhteistyö käytännön opiskelun ohjauksessa. Pro gradu-tutkielma. Tampere. Hoitotieteen laitos.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1991. Teemahaastattelu. 5.painos. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hoitotyön vuosikirja 2005. Hoitotyön interventiot. 11–12. Lauri, S. Sairaanhoidajan ammatti – tietoa, päätöksentekoa ja vaikuttamista. Sipoo: Silverprint Oy.

Hopia, H. & Heikkilä, J. 2004. Vahvistumista ja luopumista: aikuiskoulutuksessa opiskelevien sairaanhoitajien ammatillinen kasvu ja siihen yhteydessä olevat tekijät ammattikorkeakoulutuksen aikana. Hoitotiede Vol. 17, no 4/2005, 180.

Janhonen, S. & Nikkonen, M. 2001. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Jokela, K. 1995. Hoitotyön käytännön harjoittelu. Pro gradu - tutkielma. Tampere. Hoitotieteen laitos.

Juusela, T., Lillia, T. & Rinne, J. 2000. Mentoroinnin monet kasvot. Yrityskirjat Oy. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Karttunen, P. 1999. Tietoa hoitotyön toimintaan. Tampere: Acta Universitatis Tamperensis 651.

Koivula, U-M., Suihko, K. & Tyrväinen, J. 1996. Tutkimusmatka tiedon maailmaan. Opas opinnäytteen tekijälle. Tampereen sosiaalianoppilaitoksen julkaisusarja C. Oppimateriaalit. Nro1. 2. tark.painos. Tampere.

Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. Sisällön analyysi. Hoitotiede Vol. 11, no 1/1999.

Lahden ammattikorkeakoulu. 2004. Polku vie tulevaisuuteen – Ohjatun harjoittelun opas.

Laine, A., Ruishalme, O., Salervo, P., Siven, T. & Välimäki, P.2005. Opi ja ohjaa sosiaali- ja terveysalalla. 4. – 5.painos. Helsinki: WSOY.

Lakio, L. & Lehtinen, E. 1994. Aikuisen oppimisen ohjausta oppimassa. Opetushallitus. Helsinki: Hakapaino Oy.

Leskelä, J. 2005. Mentorointi aikuisopiskelijan ammatillisen kehittymisen tukena. Akateeminen väitöskirja. Tampere. Kasvatustiede. 23, 30.

Majuri, A., Sipura, T. & Sorsa, A. 2001. Hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia ohjatun harjoittelun ohjauksesta. Opinnäytetyö. Lahden Ammattikorkeakoulu. Lahti.

- Meretoja, R., Häggman-Laitinen, A., Lankinen, I., Sillanpää, K., Rekola, L. & Eriksson, E. 2006. Lähiohjaaja sairaanhoitajaopiskelijoiden ohjatussa harjoittelussa. *Tutkiva Hoitotyö* 2/2006, 10.
- Mezirow, J. 1998. Uudistava oppiminen – kriittinen reflektio aikuiskoulutuksessa. 3.painos. Helsinki: Painotalo Miktor.
- Munnukka, T. 1995: Oppiminen omahoitajaksi ja sairaanhoidon opiskelijan ohjaus – ohjaajien kokemana. Teoksessa T.Munnukka, S.Halme, I.Kiikkala & H.Willman (toim.) *Hoitotyön vuosikirja 1996*. Helsinki: Kirjayhtymä Oy, 156-174.
- Munnukka, T. 1997. *Hoitamaan oppiminen ja opettaminen*. Väitöskirja. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Määttä, T. 2000. Työelämäyhteydet oppimisen ja työelämän yhteisenä voimavarana. Teoksessa: Ruohotie, P. & Honka, J. & Mustonen, L. *Työssä oppimisen haasteet ammattikasvatukselle*. Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus. Hämeen ammattikorkeakoulu. Julkaisu D:126. Hämeenlinna: Kirjapaino Saarijärven Offset Oy. 181-192.
- Mölsä, K. 2000. *Sairanhoitajaopiskelijan käytännön opiskelun ohjaus ohjaajan näkökulmasta*. Pro gradu- tutkielma. Tampere. Hoitotieteen laitos.
- Niemi, L. 2004, *Ammatillinen kasvu ja sitä edistävät kasvutekijät hoitotyössä*. Pro gradu tutkielma. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos.
- Nyky-suomen sanakirja*. 1980. Porvoo: Suomalaisuuden kirjallisuuden seura ja WSOY.
- Oinonen, I. 2000. *Harjoittelun ohjaus hoitotyön koulutuksen eri vaiheissa*. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

Ora-Hyytiäinen, E. 2005. Ammattikorkeakouluopiskelijan vaiheittainen kasvu ja kehittyminen sairaanhoitajaksi. <http://www.piramk.fi/kever>. [viitattu 27.9.2007.]

Paane-Tiainen, T. 2000. Oppijaksi aikuisena. Helsinki: Oy Edita Ab.

Peltonen, H. 2000. Kasvattajana sosiaali- ja terveystieteiden ammattiteissa. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Perälä, M-L. & Ponkala, O. 1999. Tietoa ja taitoa terveystieteille. Terveystieteiden korkeakoulutuksen arviointi. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 8:1999. Helsinki: Edita.

Ruohotie, P. 1999. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Juva: WSOY.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. 2003. Heinonen, N. Terveystieteiden koulutuksen työssä oppiminen ja ohjattu harjoittelu. Suositus sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön monisteita 2003:22. Helsinki.

Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1994. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Rauma: Kirjayhtymä Oy.

Tanskanen, K. 2005. Ohjatun harjoittelun laatu. Kysely sairaanhoitajaopiskelijoille. Pro Gradu-tutkielma. Hoitotiede. Kuopion Yliopisto. Hoitotieteen laitos.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vesterinen, M-L. 2002. Ammatillinen harjoittelu osana asiantuntijuuden kehittämistä ammattikorkeakoulussa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

KOULUTUSJOHTAJA STL

11.10.2007

Asia LAMK/STL, OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSLUPA-ANOMUS, ALHONEN TIINA, HIUKKAMÄKI ELINA, LEHTO-NIEMINEN KIRSI JA VILKMAN ANNE-MARI

Valmistelija Hannele Soimakallio

Esittely Lahden ammattikorkeakoulun, Sosiaali- ja terveysalan laitoksen sairaanhoitajaopiskelijat Tiina Alhonen, Elina Hiukkamäki, Kirsti Lehto-Nieminen ja Anne-Mari Vilkmán anoo opinnäytetyön tutkimuslupaa.

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata aikuisopiskelijoiden kokemuksia käytännön harjoittelupaikoistaan saamastaan ohjauksesta sairaanhoitajien ammattikorkeakoulutuksen aikana. Tavoitteena on kehittää aikuisopiskelijoiden ohjattua harjoittelua.

Kohderyhmäksemme olemme valinneet aikuisopiskelijoita, joilla on suori tettu aikaisempi terveydenalan perustutkinto. Opiskelijat valitsemme heidän vapaaehtoisen ilmoittautumisensa perusteella Lahden ammatti korkeakoulusta sosiaali- ja terveysalan laitokselta. Tarkoituksenamme on haastatella neljästä - kahdeksaan sairaanhoitajaopiskelijaa, joilla on jo kokemusta käytännön harjoittelusta.

Aineiston keräämme teemahaastatteluilta. Haastattelut nauhoitetaan, pu retaan ja analysoidaan käyttäen laadullista sisällön analyysiä. Tarkoituk senamme on toteuttaa teemahaastattelut syksyn 2007 aikana oppilaitok sellamme.

Päätös Myönän tutkimusluvan Tiina Alhoselle, Elina Hiukkamäelle, Kirsti Lehto-Niemiselle ja Anne-Mari Vilkmännille esittelyn mukaisesti.

Lisätietoja tarvittaessa antaa Erja Katajamäki puh. (03) 828 2700

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali- ja terveysalan laitos

Erja Katajamäki
Erja Katajamäki
koulutusjohtaja

TIEDOKSI
Tiina Alhonen
Elina Hiukkamäki
Kirsi Lehto-Nieminen
Anne-Mari Vilkmán
Helena Sillanpää

TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

Taustatiedot:

Kerro minkälainen aikaisempi koulutus sinulla on?

Kerro työkokemuksestasi? Kuinka pitkä?

Kuinka monta harjoittelua sinulla on suoritettu tämän koulutuksen aikana?

TEEMA

Aikuisopiskelijan kokemuksia ohjatun harjoittelun ohjauksesta.

- Kuvaile miten sinut on otettu harjoitteluyksiköissä vastaan
- Perehdytys
- Aikaisemman hoitotyön koulutuksen vaikutus
- Ohjauksen laatu
- Mahdollisuus keskustella
- Oma kehittyminen / ammatillinen kasvu
- Ohjauksen kehittäminen

AINEISTON ANALYYSI

Alakategoria

